

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
бакалавра**

**ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ
РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ**

Виконала: студентка 4 курсу, групи
6.2319-ср
спеціальності 231 «Соціальна робота»
освітньо-професійної програми
«Соціальна робота»
А.О. Куракова

Керівник: професор кафедри соціальної
філософії та управління,
доцент, д.філос.н. Масюк О. П.

Рецензент: професор кафедри
соціальної філософії та управління,
доцент, д.філос.н. Капріцин І.І.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління

Кафедра соціальної філософії та управління

Рівень вищої освіти бакалавр

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної філософії та
управління

Т.І.Бутченко

«___» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Кураковій Аделіні Олександрівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Оптимізація соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні

керівник роботи Масюк Олег Петрович, д.філос.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» лютого 2023 року № 261-с

2. Строк подання студенткою роботи 8 червня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту з грифом / під ред. Ф. Матвєєв, Ю. А. Бріскін, І. О. Когут та ін. Київ : Асконіт, 2011. 250 с.; Організаційні аспекти сучасного спорту : навч.-наочн. посіб. / С. Ф. Матвєєв, Т. А. Кропивницька, О. В. Борисова, І. О. Когут, Т. Г. Данько. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 107 с.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1) Проаналізувати історію розвитку паралімпійського руху у світі та Україні.

2) Визначити зміст понять дослідження визначити зміст понять дослідження.

3) Зробити аналіз основних засад соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні. 4) Охарактеризувати нормативно-правову базу соціальної політики підтримки паралімпійців. 5) Проаналізувати генезу дослідження державної підтримки паралімпійського руху. 6) Охарактеризувати вплив державної соціальної політики на задоволеність суспільним середовищем у спортсменів-паралімпійців в Україні. 7) Розкрити можливості вдосконалення соціальної підтримки паралімпійців.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
2 рисунки

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Масюк О.П., професор кафедри соціальної філософії та управління	08.02.2023	08.02.2023
Розділ 2	Масюк О.П., професор кафедри соціальної філософії та управління	30.03.2023	30.03.2023
Розділ 3	Масюк О.П., професор кафедри соціальної філософії та управління	28.04.2023	28.04.2023

7. Дата видачі завдання 08 лютого 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Листопад – грудень 2022	<i>виконано</i>
2.	Бібліографічний пошук	Січень – лютий 2023	<i>виконано</i>
3.	Розробка основних положень роботи	Січень – лютий 2023	<i>виконано</i>
4.	I розділ	Лютий – березень 2023	<i>виконано</i>
5.	II розділ	Березень – квітень 2023	<i>виконано</i>
6.	III розділ	Квітень – травень 2023	<i>виконано</i>
7.	Систематизація висновків	Травень 2023	<i>виконано</i>
8.	Нормоконтроль	Травень 2023	<i>виконано</i>

Студентка _____ А.О. Куракова

Керівник роботи _____ О.П. Масюк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.С. Маліновська

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 43 сторінок, 46 позицій у списку літератури, 1 додатку.

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА, ПАРАЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ, ПАРАЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ УКРАЇНИ, ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА СПОРТУ

Мета дослідження: дослідити напрямки оптимізації соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: державна соціальна політика у сфері підтримки людей з особливими потребами в Україні.

Предмет дослідження: оптимізація соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення; порівняння та аналогія; індукція, дедукція); аналіз друкованих та електронних джерел інформації; системний підхід та інтерв'ю .

Гіпотеза: залучення осіб з особливими потребами до оптимізації соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні зробить цей напрямок політичної роботи більш відповідним потребам цієї категорії осіб.

Висновки: 1. Українська держава рухається у напрямку єдиного європейського простору, для якого важливими є розвиток повноцінного існування осіб з особливими потребами. Паралімпійський спорт в Україні є тим засобом, за рахунок якого ці люди можуть не тільки належно реалізувати себе у суспільстві, але й стати гордістю країни.

2. Основними засадами соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні є система заходів державного і громадського характеру, яка покликана залучати людей з особливими потребами до занять спортом та участі у спортивних змаганнях.

3. Опитані представники інваспорту говорять про те, що спортивні чиновники дистанціюються від соціальних проблем спортсменів і кращим рішенням тут є залучення осіб з інвалідністю до адміністрування цієї сфери.

SUMMARY

The qualification work consists of 43 pages and 46 positions in the reference list, 1 annex.

SOCIAL POLICY, PARALYMPIC GAMES, PARALYMPIC MOVEMENT OF UKRAINE, STATE SUPPORT FOR THE SPORT

The aim of the study is to investigate directions of social policy optimisation in the field of development of the paralympic movement in Ukraine.

Object of research is the State Social Policy in the field of support of people with special needs in Ukraine.

Subject of the study is social policy optimisation in the field of development of the paralympic movement in Ukraine.

Research methods are general scientific methods (analysis, synthesis, abstraction, generalization, comparison and analogy, induction, deduction); analysis of printed and electronic information sources; system approach, and interview.

Hypothesis: involving people with special needs for social policy optimisation in the field of development of the paralympic movement in Ukraine to make this direction of social work more suitable for needs of this category of people.

Conclusions: 1. The Ukrainian state is moving towards a unified European space to which the development of people with special needs full existence is important. Paralympic sports in Ukraine serve as the mean through which these people can not only properly realize themselves in society, but become the pride of the country as well.

2. The fundamental principles of social policy in the field of development of the paralympic movement in Ukraine are the system of measures of state and social character, that should involve people with special needs in sports activities and participation in sports competitions.

3. Interviewed representatives of adaptive sport (invasport) point out that sports officials distance themselves from the social problems faced by sportsmen and the best solution is to engage people with disabilities to administrate this sphere.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	9
1.1. Аналіз стану дослідження теми «Оптимізація соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні»	9
1.2. Визначення основних понять: «соціальна політика», «паралімпійські ігри», «паралімпійський рух України», «державна підтримка спорту».....	11
1.3. Підходи та методи дослідження соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.....	13
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	17
2.1. Основні засади соціальної політики у сфері розвитку параолімпійського руху в Україні.....	17
2.2. Нормативно-правова база державної підтримки паралімпійського руху в Україні.....	20
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ	25
3.1. Вплив державної соціальної політики на задоволеність суспільним середовищем у спортсменів-паралімпійців в Україні	25
3.2. Шляхи вдосконалення соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.....	31
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	39
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Актуальність дослідження. Українська держава рухається у напрямку єдиного європейського простору, для якого надзвичайно важливими є розвиток повноцінного існування осіб з особливими потребами. Паралімпійський спорт в Україні є тим засобом, за рахунок якого ці люди можуть не тільки належно реалізувати себе у суспільстві, але й стати гордістю країни. Це значно вирізняється від звичайного життя людини з особливими потребами на узбіччі українського суспільства.

Отже, оптимізація соціальної політики підтримки у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні актуальна, важлива та своєчасна.

Паралімпійські ігри – це міжнародні спортивні змагання для людей з особливими потребами. Починаючи з 1992 року, вони традиційно проводяться після Олімпійських ігор. Літні Паралімпійські ігри регулярно проводяться починаючи від 1960 року, а зимові Паралімпійські ігри стартували у 1976 році.

З 1989 року розпочався активний розвиток Паралімпійського руху в Україні, тоді ж в країні були створені перші спортивно-фізкультурні та оздоровчі клуби людей з обмеженими можливостями. Згодом на їх основі сформувались чотири національні федерації спорту людей із порушеннями порушеннями зору, слуху, інтелекту та опорно-рухового апарату.

Українські паралімпійці вперше брали участь у Паралімпіаді в Атланті (США) та вибороли 1 золоту, 4 срібні і 2 бронзові медалі. На Паралімпіаді, яка відбулась у Пекіні (Китай), українські спортсмени здобули 74 медалі, із них: 24 золоті, 18 срібних і 32 бронзових. У зимових Паралімпійських іграх у Ванкувері (Канада) українці здобули 5 золотих, 8 срібних і 6 бронзових медалей, так чином посівши у загальному медальному заліку IV місце.

У 2021 році літні Паралімпійські ігри 2020 проходили у Токіо (Японія), з 25 серпня по 6 вересня. Нашу країну в Токіо представляли 143 паралімпійців, які змагалися в 15 з 22 видів спорту. Українці вибороли 98 призових нагород (24 золотих, 47 срібних і 27 бронзових медалей) та посіли VI загальнокомандне

місце і V за кількістю медалей. Одним із титулованих спортсменів Паралімпіади 2020 став український плавець Максим Крипак, який здобув сім медалей, зокрема п'ять золотих нагород [10].

Отже, в рамках становлення соціальної сфери в Україні вкрай важливо розробити дієву політичну програму, яка б підтримувала заняття спортом для цієї категорії клієнтів соціальної роботи.

Об'єкт кваліфікаційної роботи: державна соціальна політика у сфері підтримки людей з особливими потребами в Україні.

Предмет кваліфікаційної роботи: оптимізація соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.

Мета кваліфікаційної роботи: дослідження напрямків оптимізації соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.

Завдання дослідження:

- проаналізувати історію розвитку паралімпійського руху у світі та Україні;
- визначити зміст понять дослідження;
- зробити аналіз основних засад соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні;
- охарактеризувати нормативно-правову базу соціальної політики підтримки паралімпійців;
- проаналізувати генезу дослідження державної підтримки паралімпійського руху;
- охарактеризувати вплив державної соціальної політики на задоволеність суспільним середовищем у спортсменів-паралімпійців в Україні;
- розкрити можливості вдосконалення соціальної підтримки паралімпійців.

Гіпотеза: залучення осіб з особливими потребами до оптимізації соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні зробить

цей напрямок політичної роботи більш відповідним потребам цієї категорії осіб.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, списку використаної літератури і додатку.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

1.1. Аналіз стану дослідження теми «Оптимізація соціальної політики у сфері розвитку паролімпійського руху в Україні»

Соціально-економічний, культурний, гуманістичний та політичний розвиток сучасного суспільства сприяє створенню рівноправних можливостей для реалізації індивідуальних здібностей та сприяє задоволенню особистих потреб усіх громадян, зокрема осіб з інвалідністю, всі ці та інші аспекти зазначені в Декларації про права осіб з інвалідністю, 1975 р.; Всесвітній програма дій стосовно осіб з інвалідністю, 1981 р.; Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю, 1993 р. та Конвенції про права осіб з інвалідністю, 2006 р. тощо [9].

Крім того, треба зауважити, що державна підтримка паролімпійського руху є невід'ємною складовою реалізації ідеї сталого розвитку на території України, повноцінного розвитку кожного громадянина, а також сприяння їх самореалізації попри обставини. Історично людей з особливими потребами в Україні доглядали в сім'ях, або в громадах, або у монастирях чи інтернатах. Про зайняття спортом питання практично ніколи не ставилось, хоча – це завжди могло допомогти їх фізичній реабілітації та соціальній адаптації.

Грунтовне комплексне та всебічне дослідження висвітлення участі українських спортсменів у Паролімпійському спортивному русі у новітній історіографії практично відсутнє. Проте, ряд видань, автори яких у своїх дослідженнях дотично висвітлюють окремі аспекти участі українських паролімпійців у спортивних паролімпійських змаганнях все ж таки існують. Серед них Ю. Бріскін і В. Строканов, В. Болгов і І. Болгов, А. Зенкова, І. Когут, А. Передерій та інші [3; 7; 9; 12].

Поява паралімпійських видів спорту, в яких можуть брати участь люди з обмеженими можливостями, пов'язують безперечно з ім'ям нейрохірурга-англійця Людвіга Гутмана. Саме він, долаючи вікові стереотипи у відношенні до людей з фізичними порушеннями, ввів у процес реабілітації пацієнтів з ушкодженнями спинного мозку заняття спортом. На практиці Гутман довів, що саме заняття спортом для таких людей створює сприятливі умови для успішної життєдіяльності, відновлює рівновагу психіки та дозволяє повернутися до повноцінного життя [3, с.19].

Наукові дослідження, що проводяться у вивченні паралімпійського руху в Україні, переважно присвячені історичним, організаційним та педагогічним аспектам його становлення та розвитку, як навчальної дисципліни та галузі соціальної практики. Проте поза межами наукових розробок все ж залишаються проблеми реалізації соціально-гуманістичної складової як у теорії, так і у практиці сучасної державної підтримки паралімпійського руху в Україні.

Важливе місце тут займає характер висвітлення організаційних та соціальних проблем інваспорту у інтернет-медіа. У контексті трансформаційних процесів розвиваються й ті електронні спортивні засоби масової інформації, в яких висвітлюється історія, розвиток та становлення паралімпійського спорту в Україні. Важливим джерелом інформації про паралімпійський спорт в Україні і його історію розглядаємо сайти – сукупність доступних в Мережі веб-сторінок, що об'єднані як і за своїм змістом, так і за навігацією під єдиним доменним ім'ям. Проблема розвитку паралімпійського спорту значну увагу приділяє сайті Міністерства молоді та спорту України, де виокремлено розділ «Інваспорт» (Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів). Починаючи десь з 2016 р., сайт здійснює систематичну публікацію всебічної інформації та звітів про діяльність і роботу «Інваспорту», формуючи у хронологічній послідовності своєрідне літописання Паралімпійського руху України. Матеріали сайту надають можливість відтворити всю історію паралімпійського спорту в Україні [24].

Проведення комплексного дослідження у цьому напрямі не підвищить ефективність державної підтримки паралімпійців, але приверне увагу щодо подальшого вдосконалення та популяризації паралімпійського руху, що позитивно позначиться на рівні соціокультурного і морального розвитку суспільства в цілому.

Таким чином, аналіз досліджень стану державної підтримки паралімпійського руху в Україні показав нам дві вагомні складові проблеми в цьому напрямку. Наукові дослідження в цій сфері стосуються більшою мірою соціального обслуговування цієї категорії осіб. Проблема паралімпійського руху в Україні висвітлюється більшою мірою у засобах масової інформації. Тобто, питання потребує впорядкування та системної дослідницької роботи у сфері організації соціальної політики в Україні.

1.2. Визначення основних понять: «соціальна політика», «паралімпійські ігри», «паралімпійський рух України», «державна підтримка спорту»

Для повного розуміння теми дослідження необхідно розкрити зміст основних понять.

Соціальна політика – це комплекс заходів державного та недержавного характеру, які спрямовані на виявлення, задоволення та узгодження інтересів та потреб громадян, соціальних груп, територіальних громад, мета яких – створити сприятливі умови щодо розвитку і оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття всього творчого потенціалу людини, її сутнісних сил, досягнення в суспільстві загальної суспільної злагоди і стабільності [46]. Основним завданням соціальної політики в цій сфері є створення комплексу заходів для побудови системи повноцінної реалізації осіб, які хочуть займатись інваспортом.

Відповідно до статті 25 Загальної декларації прав людини – сучасна правова і демократична держава повинна гарантувати право на такий рівень

життя, який враховує забезпечення людей їжею, житлом, медичним обслуговуванням, власним добробутом та добробутом сім'ї, також гарантує право на соціальне забезпечення у разі безробіття, хвороби, інвалідності, старості та інших випадків, які призводять до втрати засобів до існування [12]. Конституційне право гарантує людині право на соціальний захист. Відповідно до статті 46 Конституції України – громадяни мають право на соціальний захист, яке включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, у разі безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості або в інших випадках, що передбачені законодавством [22]. Отже, людини з особливими потребами, які хочуть і можуть займатись спортом є повноцінними суб'єктами соціальної політики.

Паралімпійські ігри – це спортивні заходи, призначені для спортсменів з обмеженими фізичними можливостями, які є вже понад 100 років. Перші Паралімпійські ігри пройшли в Римі в 1960 році. З тих пір Паралімпійські ігри проводяться кожні чотири роки, проте Міжнародний паралімпійський комітет був заснований лише згодом у вересні 1989 року [4].

Слово «паралімпійський» в перекладі від грецького прийменника «para» (поруч або разом) і слова «олімпійський». Його сенс полягає у тому, що Паралімпійські ігри – це ігри, які є паралельними до Олімпійських ігор, і показує, як ці два напрямки є «пліч-о-пліч». Варто зазначити, що від початку прийменник «para» був пов'язане з терміном «paraplegia» (параліч обох нижніх кінцівок), тому що у спортивних змаганнях брали участь саме люди з травмами хребта, а відтоді, коли в Іграх почали брати участь і спортсмени з іншими фізичними обмеженнями, значення назви «Паралімпіада» було суттєво переосмислено [8].

Паралімпіада – великий міжнародний мульти-спортивний захід для спортсменів з обмеженими фізичними можливостями, що включає спортсменів з обмеженими можливостями в пересуванні, з ампутаціями, сліпотою та ДЦП. Це організовані спортивні заходи в контексті світового Паралімпійського руху,

які організуються та проводяться під патронатом Міжнародного паролімпійського комітету і міжнародних спортивних федерацій.

Паролімпійський рух України – громадський рух, який базується на добровільному об'єднанні громадян, зокрема осіб з обмеженими можливостями, і організацій з метою сприяння соціалній реабілітації осіб з обмеженими можливостями та поліпшення їхнього фізичного стану, що координується Національним комітетом спорту інвалідів України [43].

І звичайно, що розвиток паролімпійського руху в Україні підтримується на державному рівні.

Державна підтримка паролімпійців – це сукупність економічних, організаційних та правових механізмів щодо розвитку паролімпійського руху в Україні, для підготовки та успішної участі паролімпійців збірних команд України в Паролімпійських іграх. Наша держава забезпечує та гарантує соціальний захист членів збірних команд України з паролімпійських видів спорту шляхом фінансових витрат на обов'язкове державне і медичне страхування спортсменів-паролімпійців [41].

Таким чином, соціальна політика у сфері розвитку паролімпійського руху в Україні – це комплекс заходів державного та громадського характеру, який покликаний для залучення людей з особливими потребами до зайнять спортом, участі у спортивних змаганнях, а також на повноцінну ресоціалізацію у суспільному просторі.

1.3. Підходи та методи дослідження соціальної політики у сфері розвитку паролімпійського руху в Україні

Методологічну основу дослідження складає діалектичний підхід, який базується на усвідомленні універсальних взаємозв'язків певних соціальних процесів та явищ та адекватно відображає реальну дійсності державної підтримки Паролімпійського руху в Україні.

Підґрунтям методології дослідження стали друковані та електронні джерела інформації, спортивні медіа. Складність предмету дослідження та необхідність ефективного вирішення проблеми зумовили застосування теоретичного підходу, що базується на розгляді функціонування державної підтримки паролімпійського руху з точки зору взаємодії систем різного рівня з урахуванням соціально-гуманістичних, економічних, організаційних й інших чинників та особливостей історичних етапів, що й забезпечує глибину наукового аналізу та достовірність результатів дослідження.

Теоретичні основи нашого дослідження ґрунтуються на базових положеннях теорії і методики фізичної культури і спорту, які розкриті у роботах фахівців: О.В. Борисова, А. В. Заїкіна, Г. В. Бесарабчук, Т. А. Кропивницької, Л. П. Матвєєва, Д. М. Солопчук, М. С. Солопчук, а також наукові положення у галузі паролімпійського руху (А. М. Зєнкова, В. В. Болгов, В. І. Болгов, Ю. А. Бріскін, І. О. Когут, Т. Ю. Круцевич, Б. Г. Кулинич, С. Ф. Матвєєв, А.В. Передерій, В.О. Полюхович, Л. П. Ярославська та ін.), доповнюють ці теорії, системи, напрямки та концепції, що розробляються у філософії спорту, соціології, медицині, корекційній педагогіці та психології фахівців: Т. Г. Данько , І. Д. Бєх, Т. М. Осадченко, Л. О. Радченко та інші [1; 3; 7; 15; 22; 26; 28; 46].

У процесі виконання кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи дослідження: загальнонаукові (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення; порівняння та аналогія; індукція, дедукція); аналіз друкованих та електронних джерел інформації; системний підхід та метод інтерв'ю .

В рамках проведеного дослідження ми спирались на системний підхід, так як предметом пошукової роботи була державна система соціального обслуговування та підтримки, яка орієнтована на допомогу в ресоціалізації людям з особливими потребами за допомогою спорту. Розуміння системи дало змогу визначити її слабкі місця, які пов'язані з регулювання цієї галузі суспільно-державних відносин за остатковим принципом. Тому, вона і існує в супереч обставинам.

Аналіз – це науковий метод, який використовується для виділення суттєвих елементів в рамках дослідницької роботи. Застосування цього методу було необхідно для визначити основні аспекти розвитку інваспорту в Україні. Синтез як метод створення цілісної картини предмету дослідження використовувався для осмислення системи державного регулювання та підтримки паролімпійського руху в Україні.

Методи індукції та дедукції використовувались задля систематизації результатів дослідницької роботи при впорядкуванні та структуруванні тексту, що дозволило зробити його цілісним, а пункти роботи пов'язаними між собою.

Крім того, в рамках третьої частини роботи було проведене інтерв'ю з учасниками параолімпійського руху, які проживають та тренуються у Запоріжжі, що допомогло зрозуміти загальну картину стану розвитку соціальної політики нашої держави для підтримки представників цієї сфери.

Отже, в цьому пункті роботи ми вибудували методологічну базу дослідження, яка включає в себе системний підхід та міждисциплінарні методи дослідження, які дозволили нам досягти отриманих результатів дослідницької роботи.

Таким чином, у підсумках цього розділу нашої роботи варто зазначити, що соціально-економічний, культурний, гуманістичний та політичний розвиток сучасного суспільства сприяє створенню рівноправних можливостей для реалізації індивідуальних здібностей та сприяє задоволенню особистих потреб усіх громадян, зокрема осіб з інвалідністю.

Державна підтримка паролімпійського руху є невід'ємною складовою реалізації ідеї сталого розвитку на території України повноцінного розвитку кожного громадянина, а також сприяння їх самореалізації попри обставини.

Аналіз досліджень стану державної підтримки паролімпійського руху в Україні показав нам дві вагомні складові проблеми в цьому напрямку. Наукові дослідження в цій сфері стосуються більшою мірою соціального обслуговування цієї категорії осіб. Проблема паролімпійського руху в Україні висвітлюється більшою мірою у засобах масової інформації.

Отже, соціальна політика у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні – це комплекс заходів державного та громадського характеру, який покликаний для залучення людей з особливими потребами до занять спортом, участі у спортивних змаганнях, а також на повноцінну ресоціалізацію у суспільному просторі.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

2.1. Основні засади соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні

У ставленні людей до інвалідності велику роль завжди відігравав саме соціокультурний аспект. Він обумовлений, в першу чергу, історичними формами, змістом і традиціями, що склалися в різних географічних регіонах, культурах і соціальних системах. В процесі свого розвитку суспільство не залишалося байдужим до тих, хто мав певні фізичні, сенсорні або ж розумові порушення [44].

Особи з обмеженими можливостями на етапах розвитку всієї історії людства, потребували до себе саме особливої уваги. І якщо траплялось так, суспільство не надавало їм адекватної, дієвої допомоги або ж залишалося байдужим до їхніх потреб, вони ставали важким тягарем або великою проблемою і джерелом соціальних непорозумінь та конфліктів. Історія формування ставлення до осіб з інвалідністю показала, що це був складний і тернистий шлях, починаючи від фізичного знищення, невизнання, ізоляції «неповноцінних членів» до необхідності інтеграції цих людей у суспільство та суспільні процеси [15]. Тому, розвиток паралімпійського руху в Україні відбувався скоріш за все не завдяки політичній підтримці, а всупереч державно-політичному та соціальному вакууму у цій сфері.

Відповідно до аналізу наукових досліджень вітчизняних та закордонних фахівців, були визначені різноманітні підходи щодо періодизації фізкультурно-оздоровчого та спортивного рухів осіб з обмеженими можливостями в усьому світі. Еволюційний розвиток розглядається різними авторами та спеціалістами, які враховували нозологічні особливості людей з фізичними, сенсорними та

розумовими вадами; специфіку становлення та розвитку різних компонентів; роль та значення рухової активності у лікуванні чи реабілітації осіб з інвалідністю, а також особливості становлення і розвитку Паралімпійського, Дефлімпійського спорту, руху Спеціальних Олімпіад і приналежності адаптивного спорту як соціального явища до Міжнародного спортивного руху [24].

Основними засадами соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні є комплексна система заходів державного і громадського характеру, яка покликана залучати людей з особливими потребами до занять спортом, участі у спортивних змаганнях, а також орієнтована на повноцінну ресоціалізацію у суспільному просторі. Тобто, має вестись як пропагандистська та просвітницька робота, яка сприяла б залучення цієї категорії клієнтів соціальної роботи до спорту.

Держава сприяє розвитку Паралімпійського руху в Україні, гарантує державну підтримку його учасникам, забезпечує підтримку всіх баз паралімпійської підготовки, які використовуються саме для тренувань або змагань паралімпійських збірних команд України, шляхом надання фінансування на їх поточне утримання, а це і оплата комунальних послуг, і поточні ремонти баз, транспортні витрати спортсменів тощо, реконструкцію та придбання спортивного інвентарю та обладнання [14]. Також держава забезпечує соціальний захист членів збірних паралімпійських команд України з паралімпійських видів спорту через фінансування усіх витрат на обов'язкове державне, медичне страхування спортсменів-паралімпійців. Соціально-економічний, культурний, гуманістичний та політичний розвиток сучасного суспільства сприяє створенню рівноправних можливостей для реалізації індивідуальних здібностей та сприяє задоволенню особистих потреб усіх громадян, зокрема осіб з інвалідністю вищих категорій. Відповідно, має проводитись як активна, так і пасивна соціальна політика у цій сфері.

Соціальна політика спрямована в першу чергу на підтримку та заохочення освітніх і реабілітаційних програм, дослідження реальної діяльності

в інтересах спорту інвалідів та паролімпійського руху, на розвиток спорту інвалідів без ознак дискримінації як з політичних чи економічних мотивів, віросповідання, нозології, ступеню втрати здоров'я, расової та статевої приналежності людини.

1992 року був створений Національний комітет спорту інвалідів України, який відтоді представляє Україну у Міжнародному Паралімпійському та Дефлімпійському русі і виконує функції Національного паралімпійського комітету. Очолює Національний комітет спорту інвалідів України і є президентом – Сушкевич Валерій Михайлович [32 від 20.06.2018]. До складу Комітету входять наступні підрозділи: Українська федерація спорту осіб з інвалідністю з ураженнями опорно-рухового апарату, Спортивна федерація незрячих України, Спортивна федерація глухих України, Українська спортивна федерація осіб з інвалідністю з порушеннями розумового і фізичного розвитку [33 від 01.10.2018]. Створення організаційної структури було важливим кроком вперед, але й кожна форма має наповнюватись належним змістом.

За сприянням Національного комітету спорту інвалідів України у 1993 році був створений Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». Протягом всього періоду незалежності в Україні функціонують 27 регіональні центри «Інваспорт» – 27, 109 їх відділень сформовані в обласних, міських центрах та АР Крим, 174 фізкультурно-спортивних та оздоровчих клубів для осіб з інвалідністю та 27 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для навчання і тренувань дітей з інвалідністю [13].

Щорічно в Україні за сприянням Комітету планувались та проводились більш ніж 250 чемпіонатів, першостей та кубків з 19 видів паралімпійського спорту серед осіб з інвалідністю з ураженнями слуху, зору, опорно-рухового апарату та інтелекту[32].

Таким чином, маємо розгалужену управлінську структуру інваспорту, яка створена за видами вад людей з особливими потребами, а також два види соціальної політики, які доволі слабо розвинуті в Україні. Соціальна політика в цій сфері має розвиватись не тільки в супереч обставинам і державно-

політичному вакууму, але й як цілісний комплекс освітніх, просвітницьких та культурних заходів для залучення осіб з інвалідністю до цієї сфери.

Крім того, сам цей спорт має важливе соціальне значення, так як створення матеріальної бази для інваспорту стане у майбутньому основою для розвитку повноцінної соціальної інфраструктури для осіб з інвалідністю на побутовому рівні. Тобто, інваспорт є інструментом адвокації прав осіб з інвалідністю в Україні.

2.2. Нормативно-правова база державної підтримки паралімпійського руху в Україні

Кожна держава відповідно до рівня свого соціально-економічного розвитку, пріоритетів та можливостей формує власну соціальну та економічну політику щодо захисту прав та інтересів осіб з особливими потребами. Розвиток сучасного українського суспільства не виняток і також характеризується посиленням особливої уваги до проблем та потреб цієї категорії людей, особливо враховуючи той факт, що їх кількість постійно зростає внаслідок військових дій в нашій державі, починаючи з 2013 року, що простежується у Законах України: «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», 1991 р.; «Про реабілітацію інвалідів в Україні», 2005 р.; «Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю», 2009 р.; низка постанов Кабінету Міністрів України та указів Президента України) [43; 38; 37]. Особливо місце тут займає формалізація активної участі українців у Іграх нескорених, в якому приймають участь військові, травмовані під час участі у бойових діях. Це дозволило приділити більшу увагу до інваспорту в Україні на соціальному рівні.

З іншого боку, соціальній політиці були необхідні ефективні управлінські інструменти. Були ухвалені нормативно-правові акти, які спрямовані на створення гідних належних умов щодо медичного обслуговування,

проживання, навчання, працевлаштування, пересування, самореалізації, матеріальної самостійності, на відновлення соціального і правового статусу осіб з інвалідністю, що в результаті сприятиме їхній всебічній інтеграції з громадянським суспільством.

Аналізуючи розвиток міжнародного спортивного руху людей з обмеженими можливостями, можна зазначити, що ідеї Паралімпізму подібні ідеям Олімпізму. Певний час Паралімпійські ігри проводилися не лише не в столицях Олімпійських ігор, а й в інших країнах [23]. Тому нормативно-правова база щодо розвитку спорту включає в себе і аспекти паралімпійського напрямку (див. рис. 2.1).

Рис.2. 1. Адаптивний спорт у міжнародному спортивному русі [16, с.13].

Нормативно-правова база державної підтримки паралімпійського руху базується на джерелах:

– Указ Президента України від 06. 04. 2006 № 290 «Про заходи щодо фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів та підтримки паралімпійського і дефлімпійського руху в Україні» (зі змінами, внесеними Указами від 21.07. 2008 року № 642 та від 15.02. 2010 року № 163);

- Закони України починаючи з 2006 і до 20221 років «Про призначення стипендій Президента України для видатних спортсменів із Параолімпійських і Дефлімпійських видів спорту;
- Закон України від 19. 05. 2011 № 588/2011 «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями»;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.02. 2012 «Положення про проведення реабілітаційно-спортивних зборів серед інвалідів»;
- Закон України від 13.12 2015 № 678/2015 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю»;
- Закон України від 04.10 2016 № 430/2016 «Про відзначення державними нагородами України»;
- Закон України від 24.04. 2019 № 161/2019 «Про призначення стипендій Президента України для дітей з інвалідністю, які мають високі досягнення у Всеукраїнських спортивних змаганнях»;
- Закон України від 24.04. 2019 № 163/2019 «Про призначення стипендій Президента України для видатних спортсменів із Паралімпійських і Дефлімпійських видів спорту та їх тренерів»;
- Закон України «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» та інші [41; 42]. Всі ці закони дають цілісне уявлення про суспільно-державне уявлення про інваспорт, яке трансформувалось від реабілітаційних до стимулюючих практик у соціальній сфері.

Узагальнюючи дані нормативно-правової бази та результати власних досліджень, можна констатувати, що у більшості цивілізованих країн світу людей з інвалідністю сприймають не в якості пацієнтів, якими слід опікуватись і які не в змозі залучитися до суспільства, а ставляться до таких осіб як до людей, яким потрібно д о п о м о г т и ліквідувати певні існуючі перешкоди, для того, щоб вони могли посісти законне місце серед повноправних та

активних членів суспільства. Також необхідно суттєво змінити кут зору у форматі сприйняття таких людей з медичного підходу до проблеми інвалідності на соціальний, розглядаючи людину у парадигмі інтегрованого та комплексного підходу, що дозволить забезпечувати дотримання прав людини, конституційних свобод та гідності всіх осіб з обмеженими можливостями.

На сьогодні в Україні попри все ще існують перешкоди, які не можуть дозволити особам з інвалідністю повноцінно та вільно реалізувати свої права і свободи. Тож, обов'язок держави полягає саме у тому, щоб вживати і реалізовувати необхідні заходи щодо усунення таких перешкод. Особи з особливими потребами та їхні організації повинні відігравати активну роль у цьому процесі як повноправні партнери. Створення умов та рівних можливостей для осіб з інвалідністю є досить важливим внеском у загальні зусилля співпраці, що спрямовані на мобілізацію ресурсів суспільства як в Україні, так і у всіх країнах світу.

Реалізація основних положень як міжнародної так і національної нормативно-правової бази в нашій державі неодмінно надасть можливості прискоренню темпів соціальної інтеграції осіб з особливими потребами, досягненню якісного та нового рівня їхнього життя в умовах стабільної державної підтримки українського паролімпійського руху.

Отже, у підсумках цього розділу нашої роботи слід зазначити, особи з обмеженими можливостями на етапах розвитку всієї історії людства, потребували до себе саме особливої уваги. В процесі свого розвитку суспільство не залишалося байдужим до тих, хто мав певні фізичні, сенсорні або ж розумові порушення.

Основними засадами соціальної політики у сфері розвитку паролімпійського руху в Україні є система заходів державного і громадського характеру, яка покликана залучати людей з особливими потребами до занять спортом, участі у спортивних змаганнях.

Держава сприяє розвитку паролімпійського руху в Україні, гарантує державну підтримку всім його учасникам, забезпечує фінансування на

утримання баз паролімпійської підготовки, які використовуються як для тренувань так і змагань членів збірних команд-паролімпійців України.

Фактичним проявом соціальної політики є Національний комітет спорту інвалідів України – найбільша і найуспішніша фізкультурно-спортивна організація України, що займається розвитком Паролімпійського і Дефлімпійського руху в Україні і виконує роль Національного паролімпійського комітету на міжнародному рівні, створенням умов для занять фізичною культурою і спортом людей з інвалідністю та фізкультурно-спортивною реабілітацією, включаючи дітей з інвалідністю, а також забезпечує сприятливі умови для успішного виступу українських спортсменів у Паролімпійських, Дефлімпійських іграх та інших міжнародних спортивних змаганнях, що проводяться під керівництвом як Міжнародного паролімпійського комітету так і Міжнародного олімпійського комітету.

Укази Президента України, Постановами Кабінету Міністрів та Верховної Ради України, в тому числі «Про державні стипендії призерам Олімпійських і Паролімпійських ігор, чемпіонам і призерам Дефлімпійських ігор», заклали міцне підґрунтя матеріального забезпечення спортсменів з інвалідністю та мотивацію займатися спортом. Ухвалені нормативно-правові акти спрямовані на створення гідних та належних умов для медичного обслуговування, проживання, навчання, працевлаштування, пересування, самореалізації, матеріальної самостійності, на відновлення соціального і правового статусу осіб з інвалідністю, що в результаті сприятиме їхній всебічній інтеграції із суспільством.

Таким чином, реалізація основних положень міжнародної і національної нормативно-правової бази в Україні прискорить темпи соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, досягненню якісного рівня життя в умовах стабільної підтримки паролімпійського руху. Крім того, варто зауважити, що у майбутньому інваспорт в Україні має стати рушієм розвитку соціальної політики, який допоможе людям, які отримали інвалідність під час війни заново повноцінно інтегруватись у суспільство.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

3.1. Вплив державної соціальної політики на задоволеність суспільним середовищем у спортсменів-паралімпійців в Україні

Важлива роль у розвитку фізичної культури і спорту людей з особливими потребами України належить нашій державі. Великих зусиль у цій роботі докладає саме Національний комітет спорту інвалідів України, щоб спорт людей з обмеженими можливостями підтримувався на належному державному рівні. З іншого боку – особливий внесок в успішний розвиток спорту людей з особливими потребами роблять саме ці люди. Саме вони вірять у правильність обраного шляху, а тому й ставляться до обраної справи з максимальною віддачею і душевною теплотою [23, с. 171–172]. Тобто, соціальна політика в цій сфері часто є проявом самоорганізації та взаємодопомоги учасників суспільно-державних відносин в цій сфері.

На території України до кінця 2000 р. працювали близько 72 підрозділи регіональних центрів «Інваспорту», також були відкриті 26 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для інвалідів, до яких залучені більше 20000 інвалідів, з них 8500 – це діти шкільного віку, які були залучені в спортивні секції та клуби. Щорічно проводилися чемпіонати і кубки з 17 видів спорту серед інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату, вадами слуху, зору та інтелекту [23]. Це було гарним фундаментом для соціалізації людей з особливими потребами за допомогою організації спортивних заходів на державному та регіональному рівні.

У 2000 році XI Паралімпіаду в м. Сідней (Австралія) представляли 3843 спортсменів із 127 країн світу, 67 спортсменів були з України. Українські паралімпійці брали участь у 8 видах спорту та вибороли 3 золоті, 20 срібних і 14 бронзових нагород. Збірна команда України за кількістю медалей посіла 12

місце. Ця перемога була якісно новим кроком уперед порівняно з досягненнями у Атланті 1996 року [23]. На жаль, український медіа-простір не знає жодного спортсмена-інваліда, який би став після такої перемоги народним депутатом чи зіркою реклами спортивних товарів чи предметів розкоші. Тобто, фактично це були перемоги без винагороди та соціального схвалення, що імовірно мало додатковий негативний вплив на цих спортсменів.

Паралімпійські ігри 2002 року відбулися у Солт-Лейк-Сіті (США), де українська команда встановила новий «зимовий» паралімпійський рекорд України, виборовши 12 нагород: 6 срібних та 6 бронзових медалей. Змагання досить складними, тому що Україна, в порівнянні із скандинавськими країнами, Канадою, і навіть з Польщею, не володіє природно-кліматичними умовами для зимових видів спорту. Також, суперниками українських паралімпійців були сильні команди Америки, Канади, Польщі, Німеччини (учасниками зимових ігор було 580 спортсменів з 35 країн світу). Україна посіла 9 місце у загальному заліку серед команд, цей результат показав високий професійний рівень українських спортсменів та їхній бойовий дух і прагнення до перемог [23]. Тобто, тут паралімпійці самі позитивно вплинули на соціальну політику в країні, повернувши в національну культуру дух перемоги як основу українського світогляду.

Знаковою подією у розвитку паралімпійського спорту в Україні став 2002 рік. Саме наша столиця, місто Київ, з 30.08. по 08.09. 2002 року стала серцем Європи у змаганнях із паралімпійського футболу. Вперше в історії України відразу на двох стадіонах столиці – «Динамо» і НСК «Олімпійський» – пройшли матчі чемпіонату Європи з паралімпійського футболу (футболу для спортсменів з наслідками церебрального паралічу). До Києва завітали гості та учасники чемпіонату збірні Ірландії, Іспанії, Нідерландів, Португалії і об'єднана команда Англія-Уельс. Перемога в цьому європейському турнірі показала не тільки те, що це була чесна та безкомпромісна боротьба і у фіналі українська команда перемогла збірну Росії з рахунком 5:1 та отримала титул чемпіона Європи, але й те, що саме Україна показала всій Європі свій високий

рівень організації і проведення такого міжнародного спортивного форуму. Україна забезпечила гідні умови для проживання та тренувань, чесне суддівство. Також була насичена екскурсійна програма, яка супроводжувалась щедрою українською гостинністю та залишили в пам'яті гостей яскраві та незабутні враження про Україну. А Національний комітет спорту інвалідів України, після проведення Чемпіонату Європи в Києві, був визнаний Міжнародною федерацією одним з найкращих за всю історію футболу серед спортсменів з наслідками дитячого церебрального паралічу [23]. У цьому випадку українська соціальна політика в цій сфері фактично вийшла на організаційний рівень та отримала міжнародне визнання .

У 2004 року в Афінах у загальному заліку Україна посіла 6 місце та залишила позаду майже всі європейські держави [10].

У Турині (Італія) взимку 2006 року українська збірна стала однією із найменш численних команд зимової Паралімпіади, та виступала тільки в лижних гонках і біатлоні. В цій Паралімпіаді були завойовані 7 золотих, 9 срібних і 9 бронзових нагород, що дало можливість фінішувати третьою в загальнокомандному заліку.

XIII літні Паралімпійські ігри у Пекіні (Китай, 6.09–17.09 2008 року) Національна паралімпійська збірна була у складі якої 126 спортсменів, та не тільки гідно представила Україну у такому важливому міжнародному спортивному форумі чотирьохріччя, але й виборола тріумфальну перемогу. Українські паралімпійці, змагались в 11 видах спорту: легка атлетика, плавання, фехтування на візках, стрільба з лука, футбол ДЦП, стрільба кульова, веслування академічне, пауерліфтинг, настільний теніс, волейбол сидячи (жінки), дзюдо та завоювали стійке четверте місце у загальному командному заліку [23]. Проте, на жаль перші програми державного заохочення паралімпійців датуються тільки 2016 роком, що каже про те, що до цього це було більшою мірою самостійною роботою спортсменів над собою та своїми можливостями і соціальним статусом.

У X зимових Паралімпійських ігри у місті Ванкувері (Канада) 2010 року у заліку за загальною кількістю медалей українська збірна розділила почесне третє місце разом із збірною командою паралімпійців Канади.

XIV літні Паралімпійські іграх проходили у Лондоні із 29.08 по 09.09 2012 року у 20 видах спорту і включали 503 дисципліни. Взяли участь 74 країни світу та здобули медалі різного гатунку, з них представники 52 країн вибороли золоті медалі головних змагань чотирьохріччя. Національну паралімпійську команду України, гідно представили державу 150 спортсменів на цьому міжнародному спортивному форумі та здобули справжню перемогу. Українські спортсмени брали участь у 12 видах спорту: легка атлетика, плавання, фехтування на візках, стрільба із лука, футбол ДЦП, стрільба кульова, веслування академічне, пауерліфтинг, настільний теніс, волейбол сидячи (жінки), дзюдо та дебютному для нашої команди виді спорту – велоспорті (трек та шосе). В загальному командному заліку Україна успішно посіла стійку четверту позицію [23].

Літні Паралімпійські Ігри 2016 року проходили у Ріо-де-Жанейро (Бразилія) та стали черговим доказом неймовірної сили духу наших паралімпійців. У головних змаганнях чотириріччя українська збірна виборола рекордну кількість медалей – 117 і вперше в історії параолімпійського спорту увійшла у тріаду сильних національних команд світу.

У XII Зимових Паралімпійських іграх 2018 року, які проходили з 09 по 18 березня в Пхьончхані в Південній Кореї, Україна виборола 6 місце у загальному медальному заліку [23].

Отже, як бачимо, Національна Паралімпійська збірна України пройшла цікавий та досить напружений шлях до вагомих перемог на світовому паралімпійському рівні. Слід відзначити вагому роль у розвитку паралімпійського руху в Україні президента Національного комітету спорту інвалідів України Валерія Сушкевича [32 від 20.06.2018]. Його потужна громадська діяльність та активна позиція мали вплив на етапи становлення та розвитк фізичної культури і спорту інвалідів України, а також велика роль

безпосередньо самих спортсменів та тренерів збірних паралімпійських команд України з видів спорту.

«Паралімпійський тріумф України 2020» у Токіо продемонстрував, що протягом останніх декількох олімпійських циклів, суттєво змінилася та покращилася ситуація з доступом людей з обмеженими можливостями до спортивних баз та інфраструктури в цілому. А тріумфальні перемоги паралімпійської збірної України були б неможливі без сили духу людей, які мають певні фізичні обмеження, але не готові ставити на собі хрест, а готові до наступних перемог. За тридцять років незалежності України ситуація для цих людей дещо покращилася, та все одно залишається низка проблемних моментів, починаючи від браку національної паралімпійської бази і завершуючи недостатньою державною підтримкою паралімпійських чемпіонів.

Тобто, на 2020 рік ми мали фантастичні успіхи спортсменів в інваспорті та українських і міжнародних змагання, але разом із цим, на державному рівні просунулись тільки щодо фіксації проблеми у вигляді недостатньої державної підтримки інваспорту та спортсменів.

Для розкриття теми дослідження ми вирішили провести інтерв'ю з представниками Запорізького регіонального центру з фізичної культури та спорту інвалідів «Інваспорт», в якому взяли участь спортсмени, які проживають та тренуються у Запоріжжі, що допомогло зрозуміти загальну картину стану розвитку соціальної політики нашої держави для підтримки представників цієї сфери. Анкета інтерв'ю - додаток А.

Аналіз інтерв'ю показав, що 90 відсотків опитуваних вважають питання державної та приватної підтримки паралімпійців в Україні одним із головних в нашій державі, щоправда воєнний стан наразі ставить це питання в другорядне.

Недостатньою є підтримка власне спортсменів і частина фінансових витрат забезпечується власним коштом або ж через спонсорську допомогу. Тобто, матеріальна складова соціальної політики в сфері підтримки інваспорту в Україні та області явно потребує покращення, або зміни моделі підтримки з боку держави та суспільства. Відповідно, ми можемо констатувати розрив між

потребами інваспорту та напрямки його соціального та матеріального розвитку. Це може служити опосередкованим підтвердженням нашої гіпотези, тому що тільки залучення спортсменів з обмеженими можливостями до адміністрування цього напрямку державної політики може змінити ситуацію на краще.

Велике значення у розвитку паролімпійського руху в Україні відіграють саме громадські організації, благодійні фонди та волонтерство. На думку респондентів більш якісному та повноцінному розвитку паролімпійського руху в Україні може сприяти широке висвітлення проблеми в ЗМІ та фінансова підтримка з боку держави. Проведені нами дослідження стали запорукою вирішення подвійного завдання, а саме: створення не лише моделі сприяння соціальній інтеграції осіб з інвалідністю, а й формування соціального капіталу.

Отже, аналіз досягнень за період незалежності України Національної Паралімпійської збірної України пройшла цікавий та досить напружений шлях до вагомих перемог на світовому паролімпійському рівні. Слід відзначити вагому роль у розвитку паролімпійського руху в Україні президента Національного комітету спорту інвалідів України Валерія Сушкевича. Його потужна громадська діяльність та активна позиція мали вплив на етапи становлення та розвиток фізичної культури і спорту інвалідів України, а також велика роль безпосередньо самих спортсменів та тренерів збірних паролімпійських команд України з видів спорту.

А «Паралімпійський тріумф України 2020» у Токіо продемонстрував, що за останні декілька олімпійських циклів значно покращилася ситуація з доступом людей з обмеженими можливостями до спортивних баз та інфраструктури в цілому. Аналіз інтерв'ю показав, що велике значення у розвитку паролімпійського руху в Україні відіграють саме громадські організації, благодійні фонди та волонтерство, які висвітлюють та підносять роль спортсменів з особливими потребами в нашій країні.

3.2. Шляхи вдосконалення соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні

Розвиток інваспорту є одним із найважливіших досягнень розвитку гуманістичних ідей ХХ ст. та сприяє участі осіб з інвалідністю у міжнародному спортивному русі настільки ж успішно, як і здорових людей. Проходячи чимало випробувань під час занять спортом та участі в змаганнях, люди з інвалідністю успішно реалізують свій внутрішній потенціал, загартовуючи дух та волю, досягають значних успіхів у різних сферах сучасного життя [6].

Специфіка розвитку інваспорту в Україні полягає в тому, що вона є єдиною країною у світі, в якій створено державну систему управління інваспортом, офіційно затверджена Програма його розвитку, створений Національний центр паралімпійської, дефлімпійської підготовки та реабілітації інвалідів «Україна» у м. Євпаторія та Західний реабілітаційно-спортивний центр Національного комітету спорту інвалідів України у с. Верхнє Турківського району Львівської області. Указами Президента України, Постановами Кабінету Міністрів та Верховної Ради України щодо виплат державних стипендій призерам Олімпійських і Паралімпійських ігор, чемпіонам і призерам Дефлімпійських ігор, закладене підґрунтя матеріального забезпечення та заохочення спортсменів з особливими потребами [40; 41]. Безперечно, це засвідчує наявність реальної державної політики розвитку інваспорту в нашій країні. Проте Україна не позбавлена й низки проблем, які пов'язані із створенням належних умов щодо повноцінного життя людей з інвалідністю, ставленням до них з боку здорових людей, а також економічним рівнем розвитку держави, втому числі, враховуючи сучасний воєнний стан в Україні. Наявність зазначених чинників негативно впливає на стан інваспорту, особливо його масового спрямування .

Серед актуальних проблем і протиріч українського паралімпійського спорту порівняно можна виділити непропорційність фінансування інваспорту та спорту вищих досягнень; переважна неадаптованість спортивної інфраструктури; відсутність інформаційно-просвітницької роботи щодо

популяризації занять руховою активністю та періодичне висвітлення Паралімпійських ігор у ЗМІ [24].

Загальними проблемами у розвитку вітчизняного інваспорту є нестача та не завжди належний рівень підготовки фахівців, які задіяні у роботі з особами з обмеженими можливостями. Негайного вирішення потребує і питання щодо програмного та нормативного забезпечення інваспорту в Україні, оскільки на сьогодні відчутна нестача навчальних програм з адаптивних видів спорту та науково-обґрунтованих методик і практик підготовки осіб з інвалідністю.

Також, однією із актуальних проблем є проблема волонтерської діяльності. Дуже гостро вона відчутна при організації та проведенні тренувальних занять та змагань для людей з обмеженими потребами.

Незалежно від свого історичного періоду, волонтерський рух у різних проявах життєдіяльності, користувався підтримкою громад та соціальних груп. У сьогоденні волонтерство стало невід'ємним і актуальним соціально-культурним феноменом, який характеризує розвиток цивілізованого суспільства, пріоритетами якого виступають саме гуманістичні ідеї та цінності [18; 19]. Світовий досвід показує волонтерів, серед яких і багато спортивних, що волонтерська діяльність є прикладом солідарності та самовідданої праці як під час організації та проведення Олімпійських, Паралімпійських ігор та інших змагань, так і при вирішенні численних соціально-економічних та політичних та проблем. Аналіз доступної літератури з організації та проведення сучасних Олімпійських та Паралімпійських ігор дозволив окреслити три періоди становлення та розвитку паралімпійського волонтерського руху (див. рис. 3.1).

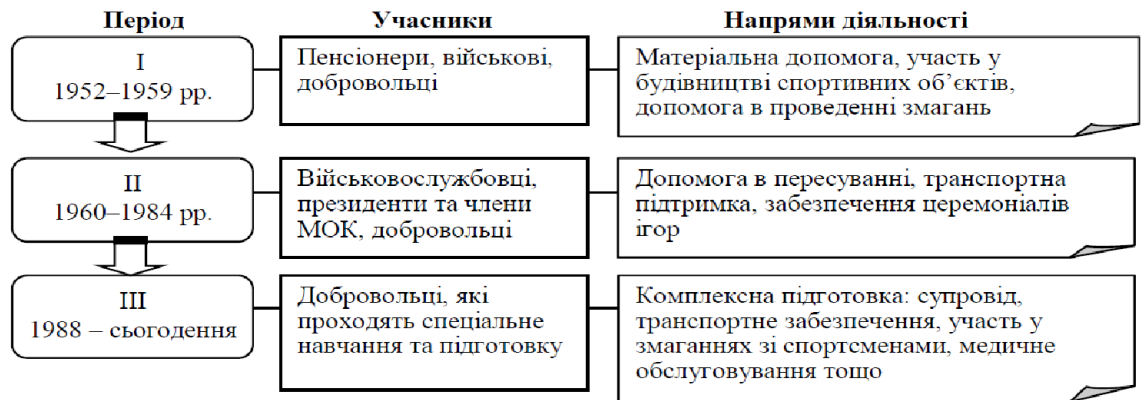

Рис. 3. 1. Еволюція паралімпійського волонтерського руху [16, с. 14].

Незважаючи на зміни, у громадськості виникає побоювання, що інтеграція осіб з інвалідністю може призвести до значної кількості негативних соціальних явищ. Необхідним і важливим кроком щодо вирішення даної проблеми є передбачення чи прогнозування наслідків негативного ставлення до осіб з інвалідністю як бар'єра для інтеграції. В Україні ще певна кількість людей не усвідомлюють до кінця, що таке негативне сприйняття соціумом осіб з інвалідністю створює значні бар'єри в процесі соціальної інтеграції цих людей.

Залучення людей з відхиленнями у розвитку до тренувальних занять, змагань та волонтерських програм є одним з ефективним методом підвищення їх рівня інтеграції у суспільство, а волонтерські програми надають змогу соціалізуватися не лише атлетам, вони сприяють процесам гуманізації самих волонтерів та інших громадян, впливаючи на якість залучення осіб з інвалідністю в суспільство.

Прагнення України і громадянського суспільства до європейської інтеграції створює вкрай необхідні передумови щодо вирішення багатьох об'єктивних проблем та потреб людей з інвалідністю. Розглядаючи ці актуальні проблеми, які характерні для життєдіяльності осіб з інвалідністю у сьогодні, можна стверджувати, що незважаючи на значні зусилля і державних, і громадських організацій та спільнот у векторі створення сприятливих та гідних умов для соціальної інтеграції зазначеної категорії громадян, на жаль,

залишаються невирішеними багато питань, які утруднюють темпи їх реалізації.

Отже, наразі внаслідок активних сучасних подій сформована принципово нова політична, економічна, соціальна й гуманістична ситуація, яка потребує реформування всіх напрямів життєдіяльності громадян і вдосконалення соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.

Таким чином, у підсумках цього розділу нашої роботи варто зазначити: аналіз досягнень за період незалежності України Національної Паралімпійської збірної України показав значну роль у розвитку паралімпійського руху в Україні відіграє президент Національного комітету спорту інвалідів України Валерія Сушкевича. Його потужна громадська діяльність та активна позиція мали вплив на етапи становлення та розвиток фізичної культури і спорту інвалідів України, а також велика роль безпосередньо самих спортсменів та тренерів збірних паралімпійських команд України з видів спорту [32]. А «Паралімпійський тріумф України 2020» у Токіо продемонстрував, що за останні декілька олімпійських циклів ситуація суттєво покращилася щодо доступу людей з обмеженими можливостями до спортивних баз та інфраструктури в цілому. Аналіз інтерв'ю показав, що велике значення у розвитку паралімпійського руху в Україні відіграють саме громадські організації, благодійні фонди та волонтерство.

Залучення людей з відхиленнями у розвитку до тренувальних занять, змагань та волонтерських програм є одним з ефективним методом підвищення їх рівня інтеграції у суспільство, а волонтерські програми надають змогу соціалізуватися не лише атлетам, вони сприяють процесам гуманізації самих волонтерів та інших громадян, впливаючи на якість залучення осіб з інвалідністю в суспільство.

Прагнення України і громадянського суспільства до європейської інтеграції створює вкрай необхідні передумови щодо вирішення багатьох об'єктивних проблем та потреб людей з інвалідністю. Розглядаючи ці актуальні проблеми, які характерні для життєдіяльності осіб з інвалідністю у сьогоденні, можна стверджувати, що незважаючи на значні зусилля і державних, і

громадських організацій та спільнот у векторі створення сприятливих та гідних умов для соціальної інтеграції зазначеної категорії громадян, на жаль, залишаються невирішеними багато питань, які утруднюють темпи їх реалізації.

Отже, наразі внаслідок активних сучасних подій сформована принципово нова політична, економічна, соціальна й гуманістична ситуація, яка потребує реформування всіх напрямів життєдіяльності громадян і вдосконалення соціальної політики в сфері розвитку паралімпійського руху в Україні.

ВИСНОВКИ

Українська держава рухається у напрямку єдиного європейського простору, для якого надзвичайно важливими є розвиток повноцінного існування осіб з особливими потребами. Паралімпійський спорт в Україні є тим засобом, за рахунок якого ці люди можуть не тільки належно реалізувати себе у суспільстві, але й стати гордістю країни. Це значно вирізняється від звичайного життя людини з особливими потребами на узбіччі українського суспільства.

Соціально-економічний, культурний, гуманістичний та політичний розвиток сучасного суспільства сприяє створенню рівноправних можливостей для реалізації індивідуальних здібностей та сприяє задоволенню особистих потреб усіх громадян, зокрема осіб з інвалідністю.

Державна підтримка паралімпійського руху є невід'ємною складовою реалізації ідеї сталого розвитку на території України повноцінного розвитку кожного громадянина, а також сприяння їх самореалізації попри обставини.

Аналіз досліджень стану державної підтримки паралімпійського руху в Україні показав нам дві вагомні складові проблеми в цьому напрямку. Наукові дослідження в цій сфері стосуються більшою мірою соціального обслуговування цієї категорії осіб. Проблема паралімпійського руху в Україні висвітлюється більшою мірою у засобах масової інформації.

Отже, соціальна політика у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні – це комплекс заходів державного та громадського характеру, який покликаний для залучення людей з особливими потребами до занять спортом, участі у спортивних змаганнях, а також на повноцінну ресоціалізацію у суспільному просторі.

Особи з обмеженими можливостями на етапах розвитку всієї історії людства, потребували до себе саме особливої уваги. В процесі свого розвитку суспільство не залишалося байдужим до тих, хто мав певні фізичні, сенсорні або ж розумові порушення.

Основними засадами соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні є система заходів державного і громадського

характеру, яка покликана залучати людей з особливими потребами до занять спортом, участі у спортивних змаганнях.

Держава сприяє розвитку паролімпійського руху в Україні, гарантує державну підтримку всім його учасникам, забезпечує фінансування на утримання баз паролімпійської підготовки, які використовуються як для тренувань так і змагань членів збірних команд-паролімпійців України.

Фактичним проявом соціальної політики є Національний комітет спорту інвалідів України – найбільша і найуспішніша фізкультурно-спортивна організація України, що займається розвитком паролімпійського і дефлімпійського руху в Україні і виконує роль Національного паролімпійського комітету на міжнародному рівні, створенням умов для занять фізичною культурою і спортом людей з інвалідністю та фізкультурно-спортивною реабілітацією, включаючи дітей з інвалідністю, а також забезпеченням успішного виступу українських спортсменів у Паралімпійських, Дефлімпійських іграх та інших міжнародних змаганнях, що проводяться під патронатом Міжнародного паролімпійського комітету та Міжнародного олімпійського комітету.

Укази Президента України, Постановами Кабінету Міністрів та Верховної Ради України, в тому числі «Про державні стипендії призерам Олімпійських і Паралімпійських ігор, чемпіонам і призерам Дефлімпійських ігор», заклали міцне підґрунтя матеріального забезпечення спортсменів з інвалідністю та мотивацію займатися спортом. Ухвалені нормативно-правові акти спрямовані на створення гідних та належних умов для медичного обслуговування, проживання, навчання, працевлаштування, пересування, самореалізації, матеріальної самостійності, на відновлення соціального і правового статусу осіб з інвалідністю, що в результаті сприятиме їхній всебічній інтеграції із суспільством.

Таким чином, реалізація основних положень міжнародної і національної нормативно-правової бази в Україні прискорить темпи соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, досягненню якісного рівня життя в умовах стабільної

підтримки паролімпійського руху. Крім того, варто зауважити, що у майбутньому інваспорт в Україні має стати рушієм розвитку соціальної політики, який допоможе людям, які отримали інвалідність під час війни заново повноцінно інтегруватись у суспільство.

Аналіз досягнень за період незалежності України Національної Паралімпійської збірної України показав значну роль відіграє президент Національного комітету спорту інвалідів України Валерія Сушкевича. Його потужна громадська діяльність та активна позиція мали вплив на етапи становлення та розвиток фізичної культури і спорту інвалідів України, а також велика роль безпосередньо самих спортсменів та тренерів збірних паролімпійських команд України з видів спорту [32]. А «Паралімпійський тріумф України 2020» у Токіо продемонстрував, що за останні декілька олімпійських циклів ситуація суттєво покращилася щодо доступу людей з обмеженими можливостями до спортивних баз та інфраструктури в цілому. Аналіз інтерв'ю показав, що велике значення у розвитку паролімпійського руху в Україні відіграють саме громадські організації, благодійні фонди та волонтерство. Залучення людей з відхиленнями у розвитку до тренувальних занять, змагань та волонтерських програм є одним з ефективним методом підвищення їх рівня інтеграції у суспільство, а волонтерські програми надають змогу соціалізуватися не лише атлетам, вони сприяють процесам гуманізації самих волонтерів та інших громадян, впливаючи на якість залучення осіб з інвалідністю в суспільство. Опитані представники інваспорту говорять про те, що спортивні чиновники дистанціюються від соціальних проблем спортсменів і кращим рішенням тут є залучення осіб з інвалідністю до адміністрування цієї сфери.

Отже, наразі внаслідок активних сучасних подій сформована принципово нова політична, економічна, соціальна й гуманістична ситуація, яка потребує реформування всіх напрямів життєдіяльності громадян і вдосконалення соціальної політики в сфері розвитку паролімпійського руху в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Адаптивне фізичне виховання : навч. посіб. / уклад. : Осадченко Т. М., Семенов А. А., Ткаченко В. Т. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 210 с.
2. Адаптивний спорт : навч.-наоч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту / С. Ф. Матвеев, І. О. Когут, О. В. Борисова та ін. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 116 с.
3. Болгов В. В., Болгов І. В. Спортивний олімп України. Київ : Новий світ, 2003. 197 с.
4. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів у міжнародному олімпійському русі. Львів : Кобзар, 2006. 346 с.
5. Бріскін Ю. А. Організаційні основи Паралімпійського спорту : навч. посіб. Львів : Кобзар, 2004. 180 с.
6. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : підручник для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту. Київ : Олімпійська література, 2006. 263 с.
7. Бріскін Ю. А., Передерій А. В. Класифікаційні стратегії Паралімпійського спорту. *Оздоровча і спортивна робота з неповносправними*. Львів. 2004. № 3. С. 22-29.
8. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів в Параолімпійському русі. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. Харків : ХХІІІ, 2000. № 8. С. 24–29.
9. Бріскін Ю. А., Строканов В. В. Параолімпійський спорт : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. А. Бріскіна. Львів : Арал, 2001. 141 с.
10. Губенко Д. Паралімпіада : Україна посіла шосте місце в медальному заліку. URL: <https://www.dw.com/uk/paralimpiada-2020-ukraine-posila-shoste-mistse-v-medalnomu-zaliku/a-59089475> (дата звернення: 13.02.23).
11. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (ІІІ) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 18.02.23).
12. Зенкова А. М. Організаційні основи проведення змагань у сучасних умовах (на прикладі легкої атлетики) : метод. посіб. / А. М. Зенкова,

І. О. Когут. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 70 с.

13. Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту з Грифом МОН С. / під ред. Ф. Матвеев, Ю. А. Бріскін, І. О. Когут та ін. Київ : Асконіт, 2011. 250 с.

14. Когут І. О. Державна підтримка спорту інвалідів в Україні. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Львів, 2007. Вип. 11, т. 5. С. 167–172.

15. Когут І. О. Морально-етичні аспекти в спорті інвалідів. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. Харків, 2007. № 11. С. 28–30.

16. Когут І. О. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2015. 284 с.

17. Когут І. Перспективи наукових досліджень у спорті людей із відхиленнями розумового розвитку / Ірина Когут, Євген Гончаренко. *Теорія і методика фіз. виховання і спорту*. Київ. 2011. № 1. С. 19–23.

18. Когут І. Волонтерська програма Спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» як чинник соціальної адаптації осіб з відхиленнями розумового розвитку / Ірина Когут, Євген Гончаренко. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. Запоріжжя, 2013. № 1 (10). С. 196–200.

19. Когут І. Роль волонтерської програми Спеціальної Олімпіади «Об'єднаний спорт» у формуванні соціального капіталу / Ірина Когут, Євген Гончаренко. *Теорія і методика фіз. виховання і спорту*. Київ. 2015. № 1. С. 99–104.

20. Когут І. Роль держави у розвитку фізичної культури та спорту осіб з особливими потребами. *Оздоровча і спортивна робота з неповносправними* : зб. наук. ст. з проблем фізичного виховання і спорту та фізичної реабілітації неповносправних. Львів : Ахіл, 2003. Вип. 1. С. 50–53.

21. Конституція України : офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 18.02.23).

22. Круцевич Т. Ю. Соціальні аспекти відносин української молоді та спортсменів Спеціальних Олімпіад / Т. Ю. Круцевич, І. О. Когут, С. П. Применко. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад.: А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. Луцьк, 2014. № 2 (26). С. 5–10.

23. Кулинич Б. Г. Україна в міжнародному параолімпійському спорті: історія та сьогодення. *Гуманітарний вісник* : всеукр. зб. наук. праць. Число 30. Вип. 14 / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2014. С. 171–185.

24. Кулинич Б., Лазуренко В. Історія українського паралімпійського спорту в електронних медіа : рівень інформативності та репрезентативності. *Український історичний журнал*. Київ, 2021. №1. С.190–197.

25. Матвеев С. Ф. Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення / С. Ф. Матвеев, І. О. Когут, Є. В. Гончаренко. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. Запоріжжя, 2010. № 1 (3). С. 161–165.

26. Матвеев С. Ф. Педагогічні засади проведення тренувальних занять зі спортсменами, які мають вади розумового розвитку : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. вих. і спорту / С. Ф. Матвеев, І. О. Когут, Є. В. Гончаренко. Київ : ТОВ «Інтерсервіс», 2013. 122 с.

27. Матвеев С. Ф. Організаційні та методичні умови проведення тренувальних занять зі спортсменами Спеціальних Олімпіад : метод. рекомендації для студ. вищих навч. закладів фіз. вих. і спорту / С. Ф. Матвеев, І. О. Когут, Є. В. Гончаренко. Київ : ТОВ «Інтерсервіс», 2013. 40 с.

28. Методики фізичного виховання різних груп населення: навчальний посібник / Солопчук М.С., Бесарабчук Г. В., Солопчук Д.М., Заїкін А. В. Кам'янець-Подільський : КПНУ ім. Івана Огієнка, 2012. 480 с.

29. Мішина К., Мішин М. Сучасний стан вітчизняного паралімпійського руху (на основі аналізу виступів спортсменів України на паралімпійських іграх). *Спорт та сучасне суспільство* : матеріали XI міжнар. наук. Інтернет-конф., м. Київ, 29 бер. 2018 р. Київ, 2018. С. 240–244.

30. Організаційні аспекти сучасного спорту : навч.-наоч. посіб. / С. Ф. Матвеев, Т. А. Кропивницька, О. В. Борисова, І. О. Когут, Т. Г. Данько. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 107 с.

31. Олімпійський спорт : навч.-наочн. посіб. для студ. вищих навч. закладів фіз. вих. і спорту / С. Ф. Матвеев, Л. О. Радченко, О. В. Борисова, І. О. Когут та ін. Київ : ТОВ «Інтерсервіс», 2012. 183 с.

32. Офіційний сайт Національного комітету спорту інвалідів України. URL : <https://paralympic.org.ua/ua>

33. Параолімпіада-2000 – новий крок молодій незалежній державі. Київ : Європа Прінт, 2000. 48 с.

34. Полюхович В. О. Організаційні засади проведення змагань з регбі на візках : метод. посіб. / В. О. Полюхович, І. О. Когут. Рівне : Подворське, 2013. 89 с.

35. Проблема гуманізму в сучасному спорті / Сергій Матвеев, Лідія Радченко, Ірина Когут, Тарас Данько. *Теорія і методика фіз. виховання і спорту*. Київ, 2009. № 2. С. 33–37.

36. Професійний спорт : навч.-наочн. посіб. з дисципліни / Матвеев С. Ф., Борисова О. В., Когут І. О., Кропивницька Т. А., Данько Т. Г. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. 111 с.

37. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю : Закон України від 16.12.2009 № 1767-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1767-17#Text> (дата звернення: 06.03.23).

38. Про реабілітацію інвалідів в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 06.03.23).

39. Про комплексну програму розв'язання проблем інвалідності :

Постанова Кабінету Міністрів України. 1992. № 31. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/31-92-п>. (дата звернення: 06.03.23).

40. Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні : Закон України від 14.09.2000 № 1954-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1954-14#Text> (дата звернення: 13.03.23).

41. Про призначення стипендій Президента України для видатних спортсменів із паралімпійських і дефлімпійських видів спорту та їх тренерів : Закон України від 24.04.2019 № 163/2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413/2022#Text> (дата звернення: 13.03.23).

42. Про розвиток та підтримку параолімпійського руху в Україні : Указ Президента України. №1059/2001 (08. 11. 2001 р.). *Офіційний вісник України*. 2001. № 46. С. 2040.

43. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 2249-VII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення: 13.03.23).

44. Словник української мови в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 4. С. 24.

45. Соціальна політика : навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. 2-ге вид., випр. і доповн. Львів : Новий Світ – 2000, 2015. 318 с.

46. Ярославська Л. П. До питання зародження, розвитку та становлення параолімпійського руху : історія та сучасний стан. *Гуманітарний вісник* : всеукр. зб. наук. праць. Число 21. Вип. 5 / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : ЧДТУ, 2014. С. 171–185.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

Шановний учасник опитування, просимо Вас відповісти на питання анкети на тему: «Проблеми розвитку паралімпійського руху в Україні». Опитування має анонімний характер, і отримані дані будуть використані в узагальненому вигляді. Відповідаючи на кожне питання, вибирайте один варіант відповіді (якщо в формулюванні питання не вказано інше).

1. Що на вашу думку може сприяти більш якісному та повноцінному розвитку паралімпійського руху в Україні?

2. Наскільки важливим є питання підтримки паралімпійців в Україні:

- а) це одне із першочергових завдань;
- б) в державі є набагато більше важливіших проблем;
- в) достатньо підтримки волонтерського руху;
- г) складно відповісти

3. Як ви оцінюєте рівень соціальної підтримки власне вас як спортсмена та вашого виду спорту:

- а) достатня підтримка, забезпечений всім необхідним для занять;
- б) недостатня підтримка, частина фінансових витрат забезпечується власним коштом та спонсорами;
- в) відсутня підтримка з боку держави

4. Які заходи необхідні для створення повноцінної системи паралімпійського руху в Україні?

5. Який суб'єкт має більше значення у розвитку паралімпійського руху в Україні?

- А) держава;
- Б) підприємці;
- В) федерація;
- Г) громадські організації та благодійні фонди;

Продовження Додатку А

Д) суспільство в цілому.

6. Висловіть, будь ласка, ваше ставлення до державної політики у сфері підтримки паралімпійського руху в Україні:

7. Що можна покращити у державній політиці у сфері підтримки паралімпійського руху в Україні?

8. Ваш стать:

- а) чоловік;
- б) жінка;
- в) _____

9. Ваш вік:

- а) 17-22 року;
- б) 23-30 років;
- в) 30-45 років;
- г) старше 45 років

10. Як давно ви у паралімпійському русі:

- а) до одного року;
- б) від одного до п'яти років;
- в) більше п'яти років.

11. Вид спорту, яким займаєтесь:

Дякуємо за Вашу увагу!

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Куракова Аделіна Олександрівна, студентка 4 курсу, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «соціальна робота», освітньо-професійна програма «соціальна робота», адреса електронної пошти: adelinakurakova@icloud.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Оптимізація соціальної політики у сфері розвитку паралімпійського руху в Україні», відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи, є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Куракова А.О.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) Масюк О.П.